

Parlagi sas hullámtéri fészkelése

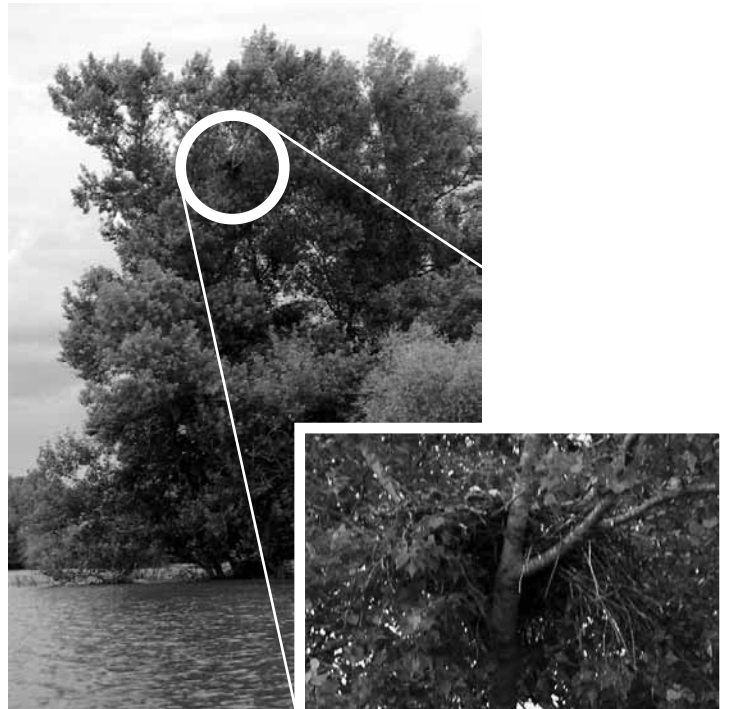
Zalai Tamás¹, Monoki Ákos¹, Sallai Zoltán¹, Horváth Márton²

¹Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság

²Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület

A parlagi sas (*Aquila heliaca*) elterjedési területének nagy részén a sztyepp-jellegű nyílt élőhelyeket átszelő nagyobb folyóvölgyekhez kötődik, és az állomány jelentős része a folyó menti erdőkben költ, hiszen sok fátlan élőhelyen ezek biztosítják a legmegfelelőbb fészkelőhelyeket a faj számára. A 19. századi források a Kárpát-medencéből is szinte kizárólag a Duna-menti erdőket említik a parlagi sas fészkelőhelyeként. A faj első költése a régióban a Bécs-környéki Duna-szakaszról ismert a 19. század elejéről, majd a század végén az Alduna-menti bácskai erdőkben lőtt ki több fészkekből is parlagi sasokat Habsburg Rudolf és Alfréd Brehm (Vasvári 1938). Ezt követően a 20. században már csak a középhegységeinkből, majd a század végétől az Alföld mezőgazdasági területeinek facsoportjaiból ismertek fészkelőhelyei, míg érdekes módon a faj költéséről a nagyobb folyók hullámtéri erdőiből a mai Magyarország területén 2010-ig nem volt adatunk.

Egy a Hevesi-síkon mezőgazdasági környezetben 2008-ban talált parlagisas-territóriumban a potenciálisnak vélt területek alapos átnézése ellenére 2009-ben nem került elő fészkek, de már ekkor felmerült bennünk, hogy az innen mintegy 4 km-re levő Tisza-menti erdők is fészkelőhelyül szolgálhatnak. Ezen a területen a Közép-Tiszai Tájvédelmi Körzet Pélyi Madárrezervátumának területén Z.T. 2009. május 7-én rétisas (*Haliaeetus albicilla*) fészkek ellenőrzését végezte, és a bejárás során a Madárerdő közelében két immatur (2. és 3. éves) parlagi sást figyelt meg. Május 18-án ismét észlelte a két madarat, amelyek ekkor együtt mozogtak. A területen egy kb. 160 hektáros hullámtéri kaszáló és legelő található, melyen 2009-ben kb. 100 szürke marha legelt. A gyepet övezve hullámtéri erdők helyezkednek el, a Madárerdőben rétisas, barna kánya (*Milvus migrans*) fészkel, valamint egy szürke gém (*Ardea cinerea*) telep is található. 2010. március 18-án Z. T. területellenőrzés közben a Madárerdő közelében egy idősebb állományú puhafa ligeterdő szélén egy parlagisas-fészket talált, de akkor a közelben madarakat nem észlelt. Érdekes módon a fészektől a lakott rétisas fészkek az erdőben mindössze 340 méterre, a gémtelep pedig 310 méterre található. Március 23-án a fészkek mellett figyelte meg a 4. éves tojót, és a közelben a 3. éves hím madarat. A további tavaszi ellenőrzést

Hullámtéri parlagisas-fészkek árvízben (fotó: Sallai Zoltán)
Imperial eagle nest site in a flooded riverine forest

IMPERIAL EAGLE NEST IN A RIVERINE FOREST

In the 19th century the imperial eagle was already reported as a breeding species in the Carpathian basin, but only from the riverine forests along the Danube (near Wien and from Bácska). During the 20th century the breeding of the species was only mentioned from mountain forests, and more recently (since 1989) from small group of trees in agricultural habitats of the Hungarian Plain, while surprisingly no records were available about the breeding of the species in riverine forests. In 2010 an imperial eagle nest was found in a riverine forest beside the Tisza river, only 340 meters away from a white-tailed eagle nest and 310 meters from a grey heron colony.

a hosszan elhúzódó árvíz nem tette lehetővé, mivel az egész terület vízben állt. Június 26-án M. Á. és S. Z. a még mindig víz alatt lévő területet csónakból ellenőrizte, ami során a fészkekben két fejlett fiókát láttak.

Az itt leírt eset az első ismert hullámtéri parlagisas-költés a mai Magyarország területén, azonban elképzelhető, hogy további párok is költhetnek már, vagy telepedhetnek meg a jövőben az ilyen erdőkben, amelyeket eddig nem tekintettünk hazánkban elsődleges parlagisas-élőhelynek.

IRODALOM

Vasvári, M. (1938) Der Verbreitung und Oekologie des Kaiseradlers (*Aquila heliaca* Sav.). In: Festschrift zum 60. Geburtstage von Professor Dr. Embrik Strand. Riga. Vol. 5. pp. 290-317.